

СТ А Н О В И Щ Е

От: **проф. д-р Силвия Трифонова Трифонова-Праматарова**
Катедра „Финанси“, УНСС
Научна специалност: „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ в УНСС

Автор на дисертационния труд: **Милена Валентинова Пешева-Боршел**

Тема на дисертационния труд: **Ефектът на Единния надзорен механизъм върху европейската банкова система**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 516/06.03.2023 г. на Зам.-ректора по НИД и МС на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантката Милена Валентинова Пешева-Боршел се е обучавала по докторска програма към катедра „Финанси“, Финансово-счетоводен факултет на УНСС по научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 1053/30.03.2018 г. Обучението е осъществено в задочна форма през периода 12.03.2018 г. – 12.03.2023 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд на Милена Валентинова Пешева-Боршел се състои от общо 225 страници, в т.ч. въведение, пет глави, заключение, библиография, списъци на използваните съкращения, на графиките и на таблиците, и приложения. Основният текст на труда е в обем на 189 страници, а приложенията са в обем на 36 страници. В изложението са

представени 25 таблици и 22 графики. Библиографията съдържа 105 литературни източника, които не са номерирани. В приложенията са представени част от емпиричните банкови данни, използвани в иконометричното изследване, и графики на част от променливите, събрани в емпиричното изследване.

В увода на труда са посочени целта и задачите, обекта и предмета на изследването, изследователската теза и четири работни хипотези, използваната научна литература, ограниченията на анализа.

Обект на научното изследване е европейският банков надзор, а предмет на изследването е ефектът на регулаторната среда върху ефективността на европейската финансова система, както и върху българската банкова система.

Целта на дисертационния труд е ясно дефинирана, а именно да се анализират факторите, влияещи на ефективността на кредитните институции, по-специално да се изследва как характеристиките на регулаторната среда и Единния надзорен механизъм като част от нея, оказват влияние върху ефективността на банковата система в еврозоната.

Първа глава е посветена на историческия преглед на развитието на банковия надзор и обзора на релевантната научна литература. Втора глава е посветена на анализа на Единния надзорен механизъм (ЕНМ) – неговата структура, развитие, мандат, цели, начин на управление и ефективност. Особено внимание е отделено на анализа на ефективността на дизайна на ЕНМ и на принципа на вземане на решения, програмата за оценка на финансовия сектор на еврозоната и основните принципи за ефективен банков надзор. Третата глава е посветена на изследването на ефективността на кредитните институции, като тук е обяснена методологията на емпиричния анализ, източниците на данните и създадения авторов иконометричен модел за оценка на ефектите от въвеждането на ЕНМ. В труда е приложен анализ на обгръщането (Data Envelopment Analysis, DEA) за оценка на ефективността на кредитните институции и е осъществено иконометрично моделиране чрез разработване на авторов иконометричен модел за изчисляване на ефекта от банковия надзор и регулация. Приложен е многофакторен регресионен анализ с повече от два фактора, с 8 разработени регресионни модели. Проведени са основни диагностични тестове, за да се гарантира, че иконометричните модели дават достоверни резултати. Четвърта глава е посветена на факторите, влияещи върху ефективността на банковите системи в Европа и тяхната емпирична оценка чрез проведения регресионен анализ. В резултат от проведените регресии и с помощта на анализа на обгръщането се достига до значими изводи и обобщения за

ефектите от въвеждането на ЕНМ върху ефективността на кредитните институции. В пета глава е направен анализ на специфичния случай на България, която от 1 октомври 2020 г. е част от Европейския банков съюз, но все още не е част от еврозоната. Изследвано е състоянието и развитието на българския банков сектор, участието на България в Банковия съюз и резултатите от приложения иконометричен модел. В заключението са обобщени основните резултати и изводи от направеното изследване, и са формулирани препоръки към практиката и възможни насоки за бъдещи изследвания.

Дисертационният труд на Милена Валентинова Пешева-Боршел показва задълбочени познания на съвременната научна финансова литература по дискутираната проблематика. В списъка с литературни източници са посочени 105 източника. Всички посочени източници са надлежно реферирани.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Научните и научно-приложните резултати, постигнати в дисертационния труд на Милена Валентинова Пешева-Боршел, са в тясна връзка с поставените в увода цел и задачи. Всички аспекти на функционирането на ЕНМ и неговите ефекти върху кредитните институции са дискутирани всеотраслено и в дълбочина. Това е направено през призмата на множество линии на размисъл и анализ, изводите от които са детайлно разписани в заключението към дисертационния труд. Целта на изследването е постигната посредством систематично изпълнение на заявените в увода задачи.

Използваната методология на научното изследване е разнообразна и включва различни изследователски методи и подходи, в т.ч.: теоретико-методологичен анализ, дескриптивен анализ, метод на анализа и синтеза, историко-логически анализ, хипотетичен метод, критичен анализ, анализ на обгръщането, иконометрично моделиране с разработване на авторов иконометричен модел, многофакторен регресионен анализ и др. Създаденият авторов иконометричен модел позволява да се оцени по обективен начин ефективността на кредитните институции, за да се отговори на въпроса какво е влиянието от въвеждането на ЕНМ.

Дисертантката представя достатъчни аргументи и обосновава серия от препоръки, които да подкрепят изследователската ѝ теза, че въвеждането на ЕНМ е оказало определено емпирично въздействие върху най-важните характеристики на европейската банкова система като възвръщаемост, ликвидност, капитализация и ефективност. Установено е, че основният ефект на това влияние се дължи на промени в регулаторната

среда, промени в институциите, осъществяващи банков надзор и в изискванията към кредитните институции.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Напълно одобрявам формулираните от Милена Валентинова Пешева-Боршел научни и научно-приложни приноси на дисертационния й труд, както следва:

1. Обогаляване на съществуващата специализирана финансова литература по отношение на трите стълба на Европейския банков съюз, с критичен анализ на неговата структура, развитие, цели и мандат.

2. Идентифициране и задълбочено проучване на начина на функциониране на ЕНМ, с открояване на специфичната му структура, управление, правна рамка, ефективност и взаимодействие с другите органи за финансов надзор.

3. Разработен авторов иконометричен модел за оценка на влиянието от въвеждането на ЕНМ върху ефективността на кредитните институции в Европейския съюз, както и върху тяхната рентабилност, ликвидност и капитализация.

4. Изведени ефекти, които ЕНМ осъществява в областите, в които според изследването има най-значителни промени, а именно – надзорните правомощия на органа за банков надзор, независимостта на надзорните институции, надзорната практика и строгостта на капиталовите изисквания.

5. Обогаляване на съществуващите научни знания относно състоянието на българската банкова система на базата на извършена оценка и сравнителен анализ на данните за ефективността на кредитните институции в България със средноевропейските.

6. Формулирани препоръки с практическа насоченост за подобряване на ефективността на ЕНМ.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

По темата на дисертационния труд са направени 5 научни публикации – те са под формата на авторски доклади в научни конференции, в т.ч. национални и международни. Тези публикации са следните:

1. Пешева, М., „Правна рамка за решенията на Единния надзорен механизъм“, Научна конференция „30 Година Юридически факултет на УНСС – Приемник на вековна традиция в развитието на правната наука и практика“, УНСС, София, 4 ноември 2021 г., Сборник с доклади, ИК-УНСС, София, ноември 2022 г., ISBN: 978-619-232-651-7, стр. 419-434.

2. Пешева, М., „Ефективността на ЕНМ според програмата за оценка на финансовия

сектор“, Седемнадесета международна научна конференция на младите учени на тема „Икономиката на България и Европейския съюз: Иновации и трансформация“, УНСС, София, 11 февруари 2022 г., под патронажа на Ректора на УНСС проф. д-р Димитър Димитров, Сборник с доклади, Изд. на ВУЗФ „Св. Григорий Богослов“, София, 2023 г. /под печат/.

3. Пешева, М., „Предизвикателства пред криптопарите – регулация и надзор“, Шестнадесета международна конференция на младите учени на тема „Икономиката на България и Европейския съюз: Предизвикателството COVID-19“, УНСС, София, 12 февруари 2021 г., под патронажа на Ректора на УНСС проф. д-р Димитър Димитров, Сборник с доклади, Изд. на ВУЗФ „Св. Григорий Богослов“, София, 2021 г., ISBN: 978-619-7622-04-1, стр. 146-153.
4. Пешева, М., „Отрицателни лихвени нива – емпиричен опит“, Международна научно-практическа конференция „Устойчиво развитие и социално-икономическа кохезия през ХХІ век – Тенденции и предизвикателства“, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов и паралелно онлайн в електронната платформа Zoom, 8-9 ноември 2021 г., посветена на 85 години от създаването на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов под патронажа на Президента на Република България Румен Радев, Сборник с доклади, Том 1, Акад. изд. „Ценов“, Свищов, 2021 г., ISBN: 978-954-23-2067-8, стр. 460-467.
5. Пешева, М., „Биткойн – бъдещите пари?“, Заключителна международна научна конференция на тема „Иновативна неконвенционална парична политика на водещите централни банки и нейните ефекти за развитие и развиващите се държави, с акцент върху България“, 9-10 октомври 2021 г., Боровец, и паралелно онлайн в електронната платформа MS Teams, Научноизследователски проект по Договор № ДН15/10 от 11.12.2017 г., финансиран от Фонд „Научни изследвания“ при Министерство на образованието и науката на Република България, Сборник с доклади, ИК-УНСС, София, 2021 г., ISBN: 978-619-232-569-5, стр. 153-172.

Публикациите по темата на дисертационния труд на Милена Валентинова Пешева-Боршел са достатъчни по обем и характер и свидетелстват за постигната достатъчна степен на публичност и апробация на резултатите и научните и научно-приложните приноси от изследването ѝ сред научната общност. Те също свидетелстват, че дисертационният труд е дело на самата докторантка.

6. Оценка на автореферата

Към дисертационния труд е представен автореферат, който е в обем на 55 страници. Авторефератът отговаря изцяло и коректно на съдържанието на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам критични бележки към дисертационния труд на Милена Валентинова Пешева-Боршел. Аргумент за това е дадената от мен в качеството ми на нейн научен ръководител положителна оценка на дисертационния ѝ труд.

Препоръката ми към Милена Пешева-Боршел е да публикува книга на базата на дисертационния ѝ труд, за да стане възможно по-широка специализирана аудитория да се запознае с изследваната актуална и съвременна финансова проблематика и с достигнатите научни постижения.

8. Заключение

Дисертационният труд на тема „Ефектът на Единния надзорен механизъм върху европейската банкова система”, с автор Милена Валентинова Пешева-Боршел, е изключително задълбочено изследване по тази актуална и значима проблематика, което има научна стойност и съдържа значими научни и научно-приложни приноси за финансовата теория и практика.

Въз основа на това давам своята *категорична положителна оценка* на научните изследвания, представени в рецензирания дисертационен труд и автореферат, *ясно изразявам своето становище ЗА и предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуват ЗА присъждането на образователната и научна степен „доктор” на Милена Валентинова Пешева-Боршел по научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ в УНСС.*

22.04.2023 г. / гр. София

Подпис:
/проф. д-р Силвия
Трифенова-Праматарова/